

Тема : Материки та океани на географічних картах. Практичні роботи: читання карти світу, позначення на контурній карті назв материків та океанів.

Мета:Формувати уявлення про глобус, карту півкуль, вміння читати карту і працювати з нею; сформувати уявлення про материк; продовжувати розвивати пізнавальний інтерес; вміння працювати з додатковою літературою; виховувати спостережливість, любов до природи, до рідної землі.

Тип уроку– комбінований.

Обладнання: фізична карта півкуль, глобус, завдання для груп, логічно - опорна схема, план подорожі, презентації учнів, ілюстрації, скринька з речами.

Хід уроку

I. Організація класу. Привітання.

1.Повідомлення чергово синоптика. Заповнення календаря спостережень за природою.

- *Спостереження за змінами в природі*
- *Спостереження за неживою природою.Синоптик заповнює календар під час бесіди.*

Яка тривалість дня і ночі в цю пору?

Як залежить температура від тривалості дня і ночі восени?

Який сьогодні стан неба?

Чи був вітер, коли ви йшли у школу?

Чи виглядає з-за хмар сонце?

Яка температура повітря?

- *Спостереження за живою природою*
Які зміни відбулися у рослинному світі? (Опадає листя з дерев. На деяких взагалі опало.);
Які зміни спостерігаються у тваринному світі? (Тварини готуються до зими. Комахи ховаються під кору дерев.)

2. Перевірка домашнього завдання.

- Що привело до розселення людей на землі?
- Чому чисельність населення постійно зростає?
- Чому населення землі розміщено нерівномірно?
- Яка кількість населення проживає в Україні?

II. Актуалізація опорних знань. Повідомлення теми і завдань уроку.

1. Природнича розминка «Чи вірите ви?»

- Чи вірите ви в те, що глобус — збільшена модель Землі?
- Чи вірите ви в те, що Земля має кулясту форму?
- Чи вірите ви в те, що глобус і карта зменшені у декілька разів за допомогою масштабу?
- Чи вірите ви в те, що на світі більше суші, ніж води?
- Чи вірите ви в те, що аби читати карту, не потрібно знати умовні знаки?
- Чи вірите ви в те, що аби читати карту, слід уміти користуватися масштабом?

2. Фронтальне опитування

- ✓ Що таке глобус?
- ✓ Чим легше користуватися глобусом чи картою?
- ✓ Чим відрізняється план і карта? (План і карта відрізняються розмірами території, яку зображують; величиною масштабів; різними умовними знаками зображуваних об'єктів.)
- ✓ Назвати всі умовні лінії глобуса. Що вони позначають? (Екватор, меридіани, паралелі)
- ✓ Яким кольором на глобусі чи карті зображують сушу? (Зеленим, коричневим, жовтим)
- ✓ Що називається географічною картою?

Географічна карта – це зменшене зображення на якій-небудь площині окремих частин земної поверхні або всієї земної кулі.

2. Постановка та розв'язання проблеми.

- Я відкрию вам секрет. Сьогодні у нас урок незвичайний, ми будемо мандрувати.

- А ви любите мандрувати? Хто бажає зі мною у кругосвітню подорож?
- Сьогодні ми будемо подорожувати по нашій планеті.

Ми побуваємо на різних ділянках землі. Тож, всі на борт корабля.

А от тему сьогоднішньої мандрівки ви дізнаєтеся, коли виконаєте вправу

«Дешифрувальник».

Р	А	М	И	Т	И	К	Е
5	2	1	8	3	6	7	4

Зашифроване слово: **МАТЕРИКИ**

- Отже, сьогодні на уроці ми будемо мандрувати по ... (материках) та заходити в різні порти. А наш корабель буде плисти різними океанами.
- А що таке материк?

Материк — це велика ділянка суші, яка з усіх сторін омивається водою. Материками ще називають континентами.

III. Вивчення нового матеріалу. Розпочинаємо нашу подорож.

1. Порт «Цікавинка».

Історія виникнення материків. (Повідомлення учня.)

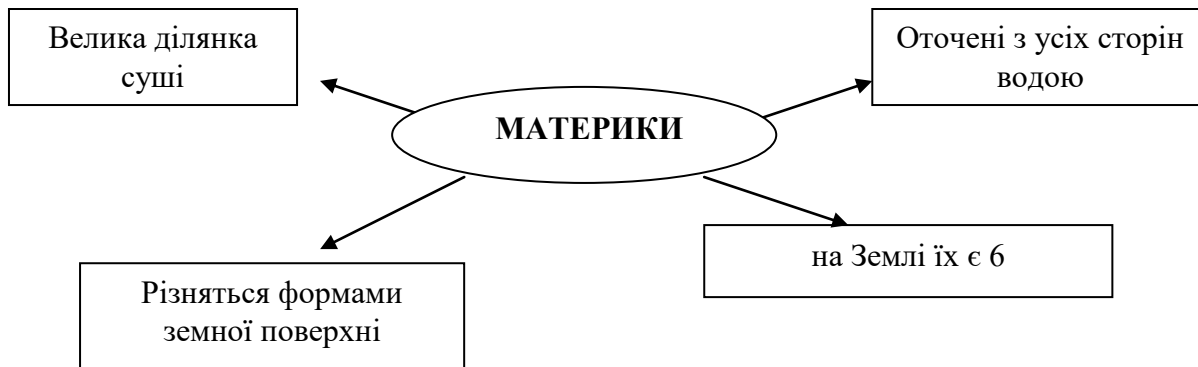
Вчені припускають, що в прадавні часи всі материка становили одне ціле. Це був такий собі праматерик, який отримав назву **Пангея**. Потім він розколовся на кілька частин, які почали дрейфувати в різних напрямках. Так утворилися Північна та Південна Америки, Австралія, Африка та Євразія. Через кілька мільйонів років розташування материків може змінитися. Такі зміни можуть супроводжуватися сильними землетрусами та виверженнями вулканів.

2. Порт «Картографічний»

2.1. Робота за логічно – опорною схемою.

На планеті є 6 материків: Євразія, Африка, Північна Америка, Південна Америка, Австралія та Антарктида. Заселені материка неоднаково.

1/4 земної поверхні заселена слабо чи й взагалі є безлюдною. Розглянемо схему.

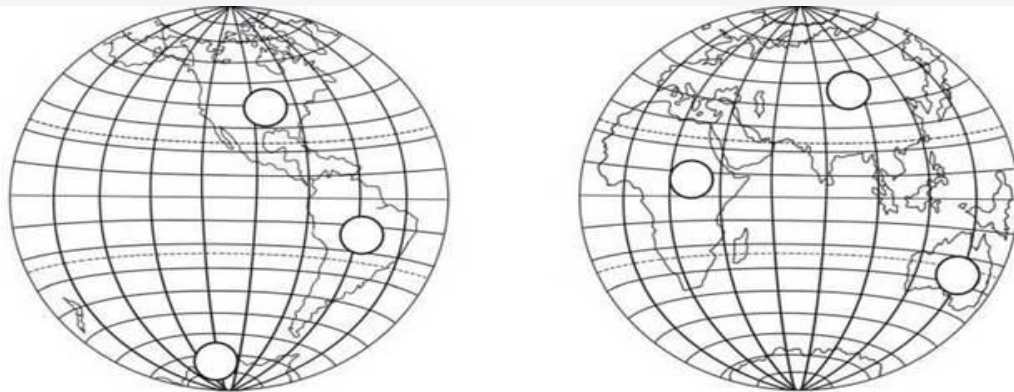

- На Землі є невеликі, порівняно з материками, ділянки суші, з усіх сторін оточені водою. Це – **острови**.

2.1. Практична робота.

Вчитель. Учені-картографи умовно поділили поверхню земної кулі на дві півкулі.

- **Завдання.** 1. Використовуючи географічну карту і карту півкуль, покажіть на карті материки, обводючи їх по контуру. Покажіть Північний та Південний полюси.
- **2. Робота в парах.** Позначте на карті півкуль материки.

- 1) Північна Америка.
- 2) Південна Америка.
- 3) Антарктида.
- 4) Євразія.
- 5) Африка.
- 6) Австралія.

3. Порт «Мандрівний».

3.1. Постановка проблемного завдання.

Вчитель. У нас на кораблі є шість мандрівників. Кожен з них підготував повідомлення – презентацію про материк, на якому побував і записав все, що там побачив. Запрошуємо їх до слова. Всі уважно слухаємо, тому що під час розповіді ви повинні відгадати, про який материк іде мова.

2.2. Повідомлення мандрівників, перегляд презентацій та відгадування материків.

Мандрівник 1. Це найвищий материк і найхолодніший материк на Землі. Це велетенська льодова пустеля. Тут можна побачити тільки один схід сонця і один захід Сонця на рік. Уся поверхня покрита потужним шаром льоду. З берегів материка повільно сповзають льодовики, плаваючі крижані гори — айсберги. Тут на багато сотень кілометрів простягаються снігові рівнини. Часто дмуть ураганні вітри. Але на високих скелях улітку з'являються мохи, лишайники, водорості. Тиша материка іноді уривається криками птахів —

альбатросів, чайок і пінгвінів. Тут немає комах. У прибережних водах цього материка багато морських тварин. Найбільші з них — кити, тюлені, морські леви. Люди не можуть жити тут постійно. Там розміщені науково-дослідні станції. **(Антарктида)**

Мандрівник 2. Це найменший і найпосушливіший материк, майже у чотири рази менший за Африку. Розташований у південній півкулі, на великій відстані від інших материків. Поблизу материка розташовується величезна кількість великих і малих островів. Це материк, де все «навпаки»: у липні тут зима, а у січні – літо. Пустелі тут займають близько його половини. Дерев тут скидають не листя, а кору. Тут багато таких тварин і рослин, які не зустрічаються більше ніде на Землі, наприклад, диво-дерево евкаліпт, та дивні тварини - коала, качкодзьоб, ехидна. Але найзнаменитіша тварина цього материка — кенгуру. **(Австралія)**

Мандрівник 3. Це найспекотніший материк. Другий після Євразії за розміром. Майже посередині його перетинає екватор. По обидва боки від екватора простягаються ліси. Там сонце завжди над головою і весь рік гріє дужче, ніж в нас в Україні у найжаркіші дні липня або серпня. Тут протікає найдовша річка у світі — Ніл. На цьому материка знаходиться найбільша пустеля світу — Сахара. Жива природа вражає багатством і достатком. Мешкає найвища тварина — жираф, прудконогі гепарди, антилопи і страуси, величезні бегемоти і крокодили, шимпанзе і горили. Восени сюди прилітають птахи з країв, де взимку холодно. З України туди відлітають лелеки і журавлі, ластівки. **(Африка)**

Мандрівник 4. Це найбільший материк на Землі. Займає 1/3 усієї суші. Найбільш населений у світі материк. Троє з кожних чотирьох жителів планети живуть на цьому материка. Він знаходиться у Північній півкулі й омивається всіма океанами земної кулі. На цьому материка живемо і ми, тут знаходиться наша країна Україна. Завдяки величезним розмірам материка в різних його куточках склалися різні умови життя. Наприклад, на півночі материка влітку і взимку ходять у хутряному одязі, а на крайньому півдні круглий рік ходять у легкому одязі. Назва материка походить від двох назв частин світу «Європа» та «Азія». **(Євразія)**

Мандрівник 5. Береги цього материка омивають води трьох океанів: Північного Льодовитого, Тихого та Атлантичного. У північних морях плавають айсберги, а у південних теплих водах вражає різноманітністю дивовижний світ тропічних тварин і рослин. На заході простяглися високі гори Кордильєри, а на сході – низькі Аппалачі. На рівнинах вирощують пшеницю, кукурудзу, випасають величезні стада худоби. Рослиною, яка зустрічається тільки в тут, є дерево-гігант секвойя, а твариною – бізон. По материка протікає одна з найбільших річок світу Міссісіпі.

(Північна Америка)

Мандрівник 6. Трикутником простягся цей материк від спекотних районів екватора до холодних вод Антарктиди. Це батьківщина картоплі, помідорів та шоколадного дерева. На заході височать гори Анди. Їх ще називають Мідні гори, бо з них видобувають мідь, тут часто трапляються виверження вулканів. У центрі та на сході – величезні

рівнини, найбільша з яких - Амазонська. По ній протікає найповноводніша річка світу Амазонка. Тут ростуть дивовижні дерева – гевея, із соку якого виробляють гуму, кавове дерево, банани. У річках водяться крокодили, найбільші змії світу – анаконди, а на суші – мурахозїди, птахи – кондори. Ці тварини не зустрічаються більше ні на яких материках. **Це найвологіший материк. (Південна Америка)**

Вчитель. Ви правильно назвали всі материки, про які розповідали нам мандрівники.

2.3. Обмін інформацією у групах.

- Що спільного і відмінного між материками?

(СПІЛЬНЕ: материки – це окремі великі ділянки суші, що омиваються водою;

РІЗНЯТЬСЯ: материки розмірами, конфігурацією, формами земної поверхні , природою.)

3. Порт « Фізкультхвилинка»

4. Порт « Пізнавальний».

Розповідь вчителя з елементами бесіди.

Вчитель. Погляньте на карту. Який колір переважає? Що ним позначають? Так, блакитним та синім кольором позначають водойми. Що таке океан?

Океан – це великий водний простір, що займає значну поверхню земної поверхні.

Скільки є океанів на Землі? (4) Назвіть їх.(**Тихий, Атлантичний, Індійський, Північний Льодовитий)**

Світовий океан — це виняткове творіння природи, колыска життя на Землі, місце, де знаходяться різноманітні природні ресурси.

Довгий час океанічні глибини були недосяжними для людини. Минув час, люди створили спеціальні машини, пристрої, що допомагають вивчати морські глибини. Але навіть у наш час учені більше знають про поверхню Місяця, ніж про поверхню дна Світового океану. Океан нас годує. Люди отримують рибу, морську капусту, водорості, з яких добувають йод, бром, солі калію.

Океани і моря дають кисень, яким ми дихаємо. Із дна морів та океанів добувають нафту, газ, олово, залізні та мідні руди. Вода океанів та морів є транспортним шляхом. А ще Світовий океан впливає на погоду Землі. Він — ніби паровий котел, що нагрівається сонцем, накопичує тепло, вологу. Цю вологу вітри разносять по всій планеті у вигляді хмар.

Отже, без Світового океану не було б життя на Землі. Тому його потрібно охороняти. Як ви думаєте, діти, що потрібно робити, щоб води океанів були чистими і багатими на рибу?

Відповіді дітей.

- Економно використовувати воду.
- Не засмічувати морські простори.
- Берегти рибні багатства від хижацького винищення.
- Насаджувати водоохоронні ліси.
- Будувати очисні споруди, фільтрувати використану воду.

Для того, щоб краще вивчити океани, почала швидко розвиватися молода, цікава наука — **океанологія**.

Океанологія - це наука, яка вивчає різні явища і процеси, що відбуваються у світовому океані.

Уявно побувавши на всіх шести материках ми ще раз переконалися, що наша планета красива, багата, з різноманітною природою. Проте, вона потребує нашої постійної турботи, адже збереження природи рослинного і тваринного світу — це спільна турбота всіх землян. (відеофрагмент)

IV. Закріплення вивченого матеріалу.

Порт « Загадковий» Гра « Загадки – відгадки про материки».

Вчитель. У порту « Загадковий» перевіримо свої знання. Ось літають чайки. В них на крилах є загадки.

Там дивні рослини,
Там міднії гори.
А річка тече,
Широченна , як море.

Відкритий був він
Випадково –
Той світ , що називають
Новим

Тут, серед полярних крижин,
Важливо топчеться пінгвін.
Цей материк безлюдний,
І пінгвін тут ролі гіда.
Він готовий повідати людям,
Як прекрасна...

Розпечена від жару
Пустельна Сахара.
Зате серед савани -
Слони і мавпи,
Леви, зебри і жирафики
Гуляють в жаркій ...

Лише в країні великий, зеленої
Кенгуру живе тямущий.
Він дітей своїх не покине,
Він з собою їх у сумці носить.

Тут найкращий в світі край:

Тибет, Балкани і Алтай,
Карпати, Альпи і Памір —
Найбільші серед усіх гір.
Живемо тут і ти, і я.
Цей материк ...

4.2. Вправа «Мікрофон».

- Що ви бачите на карті півкуль? (Материки і океани)
- Що таке материк? (Материки — це величезні ділянки суші, оточені з усіх боків водою. Острови теж оточені водою, але мають менший розмір.)
- Скільки материків на Землі? (6) Назвіть їх.
- У якій півкулі знаходиться Австралія? (Східна півкуля)
- Який материк найбільший? (Євразія)
- Який материк найспекотніший? (Африка)
- Які материки розташовані у Західній півкулі? (Північна Америка і Південна Америка)
- Який материк найхолодніший? (Антарктида)
- Які океани ми перетнули під час плавання?
- Назвіть найбільший і найменший океани. (Найбільший — Тихий океан, найменший — Північний Льодовитий)
- Які материки омиває Північний Льодовитий океан? (Євразію і Північну Америку)
- Який океан омиває відразу чотири материки? (Індійський: Африка, Євразія, Австралія та Антарктида)
- У якій півкулі можна зустріти всі океани відразу? (У східній півкулі)

V. Релаксація.

Порт « В гостях у боцмана».

Вчитель. Ось ми і прибули в останній порт.

Боцман. У мене є скринька, яку я виловив в океані. Тут є різні предмети. Допоможіть розібратися на який із материків нам потрібно взяти такі речі?
(парасольку, валянки, літак, пляшку з водою, панаму)

На дошці в графу «**Назви речей**» записуються відповіді учнів.

Назви речей	Назва материка	Ми знаємо
парасолька	Південна Америка	Найвологіший материк
валянки	Антарктида	Найхолодніший материк
літак	Євразія	Найбільший материк
воду	Австралія	Найсухіший материк
панаму	Африка	Найжаркіший материк

VI. Підсумок уроку.

6.1. Домашнє завдання.

- Опрацювати статтю в підручнику с. 43-47.
- Знайти цікаві факти про материки, океани, їх природу.

6.2. Оцінювання.

Вчитель. Наша кругосвітня подорож закінчилася.

